

Remissvar på promemoria om Legitimation för lärare och förskollärare (U2010/2818/S)

Sveriges Skolledarförbund har beretts tillfälle att lämna remissyttrande på Utbildningsdepartementets promemoria med förslag till ett system med legitimation för lärare och förskollärare. Förbundet har tidigare yttrat sig över förslagen i utredningen Legitimation och skärpta behörighetskrav som presenterades hösten 2008. Förbundet kvarstår vid de tidigare lämnade synpunkterna i de fall där förslagen fortfarande är aktuella.

I likhet med tidigare ställer sig Sveriges Skolledarförbund positivt till satsningar på utbildningsområdet, ett område som är av avgörande betydelse för landets utveckling och framtid. Förbundet bedömer att ett system med legitimation som bygger på ett antal kvalitetsvillkor är ett sätt att lyfta fram lärares viktiga roll för elevers resultat. Det synliggör lärares uppdrag på ett bra sätt. Sveriges Skolledarförbund är även positivt inställda till att rektor/förskolechef får inflytande över systemet. Det synliggör i sin tur rektors ansvar för det övergripande pedagogiska ledarskapet.

Slutligen noterar förbundet också att vår grundläggande invändning vid föregående remissrunda, den om vikten av att först förändra lärarutbildningen och göra andra nödvändiga reformer av skolans styrdokument, är tillgodosedd. Tydligare examensbeskrivningar och en ökad anpassning av utbildningen till arbetsmarknadens förutsättningar och krav utgör grundstenar för trovärdigheten för och nyttan med ett legitimationssystem.

Det kommer dock att dröja ett antal år innan de beslutade förändringarna i lärarutbildningen, den nya skollagen och satsningarna på kompetensutveckling av lärare och förskollärare ger någon effekt på behörighetssituationen. Enligt Sveriges Skolledarförbund bör regeringen därför överväga att avvakta med legitimationsinförandet ytterligare en tid.

Förslaget innebär att bl.a. yrkeslärare kommer att få tillsvidareanställas även fortsättningsvis även om de saknar legitimation. Sveriges Skolledarförbund ställer sig bakom de föreslagna undantagen av praktiska skäl men menar att målet måste vara att även yrkeslärare m.fl. ska vara legitimerade. Ett av syftena med legitimationen är att öka läraryrkets attraktionskraft och det är såväl nödvändigt som önskvärt att så blir fallet även för de undantagna lärargrupperna. Det vore olyckligt om införandet av en legitimation för vissa lärargrupper leder till lägre förväntningar på och marginalisering av andra.

Förslag 4.1. Legitimation som visar behörigheten – i huvudsak ett krav för att få undervisa.

Förslaget motiveras med att lärares yrkesansvar kommer att tydliggöras och betonas genom en legitimation. Promemorian lyfter fram skillnaden mot icke-legitimerade yrkesgrupper för vilka rektor/förskolechef bär ett yttersta ansvar. Sveriges Skolledarförbund delar uppfattningen att en legitimation för lärare och förskollärare måste medföra ett ökat yrkesansvar för att fylla sitt syfte som statushöjande reform. Det bör dock tydliggöras vilka delar av legitimerade lärares yrkesutövning som rektor/förskolechef i sin roll som chef inte längre bär yttersta ansvar för. Sveriges Skolledarförbund föreslår att ett ev. kommande krav på dokumentation i enlighet med förvaltningslagen t.ex. för att kunna möjliggöra överprövningar av betyg skulle vara ett ansvar som i sin helhet lämpligen ligger på den legitimerade läraren.

Förslag 4.8 Introduktionsperiod och 4.9 Ansökan om legitimation

Sveriges Skolledarförbund ställer sig bakom förslaget till introduktionsperiod för nyanställda lärare. Huvudmannen föreslås få ansvar för att avgöra om tid för introduktion och mentorskap ska tas från undervisningen eller från andra arbetsuppgifter. Det är en självklarhet på den övriga arbetsmarknaden att prioriteringar och fördelningar av arbetsuppgifter sker på den lokala nivån där kunskapen om behoven är störst. Sveriges Skolledarförbund uppskattar att detta får gälla även i skolan.

Med stor sannolikhet kommer de allra flesta nyutexaminerade lärare att genomgå sin introduktionsperiod utan några invändningar. De få fall där det kan bli aktuellt för en skolledare att lämna ett negativt lämplighetsbesked måste dock uppmärksammas ytterligare. Det är ett beslut som får stora inverknings på den enskildes framtida möjligheter att skaffa sig en utkomst inom yrket och det är viktigt att beslutet fattas på ett rättsäkert sätt. Att ta upp frågan inom den statliga rektorsutbildningen är utmärkt men inte tillräckligt. Även redan verksamma skolledare måste få stöd och handledning för denna uppgift. Sveriges Skolledarförbund föreslår att regeringen överväger någon form av medbedömersystem, t.ex. ett samarbete mellan skolan och lärarutbildningen, i syfte att kvalitetssäkra besluten.

Det viktigaste av allt är dock att rektorer och förskolechefer inte har ansvar för större personalgrupper än att det är möjligt för dem att ta sitt fulla ansvar. Besparingar på styrningsnivå som leder till allt fler anställda per skolledare är ett allvarligt hot mot såväl rättsäkerhet som utbildningskvalitet. Som förslaget är utformat får rektor och förskolechef ansvar för att bilda sig en uppfattning om den nya läraren och göra en bedömning av lämpligheten. Det är viktigt att lagstiftningen utformas så att det fortfarande blir möjligt för rektor och förskolechef att delegera det praktiska arbetet med bedömning av nyutexaminerade lärare till t.ex. en biträdande eller att dela det inom en ledningsgrupp. De stora ansvarsområden som många rektorer har idag gör att det inte är rimligt att förvänta sig att rektor själv ska utföra alla uppgifter som ligger inom verksamhetsområdet.

Med anledning av att det nu föreliggande förslaget har en mindre omfattning än det föregående beräknas den årliga kostnaden till 260 miljoner kronor, vilket är en betydligt längre kostnad. Det framgår inte i promemorian hur huvudmännen ska ersättas för sina ökade kostnader. Sveriges Skolledarförbund vill framhålla vikten av att det säkerställs att den ersättning som betalas ut verkligen kommer den aktuella skolan till del. Om så inte blir fallet och skolor tvingas finansiera ev. introduktionskostnader inom befintlig budgetram, kan konsekvensen bli att skolor blir mindre villiga att anställa helt nyutexaminerade lärare.

Förslag 4.10 Lärarnas ansvarsnämnd

Enligt förslaget ska Lärarnas ansvarsnämnd bestå av en ordförande och fem andra ledamöter. Sveriges Skolledarförbund betonar vikten av att rektors kompetens alltid finns företrädd i nämnden.

Med vänlig hälsning

Lars Flodin
Förbundsordförande